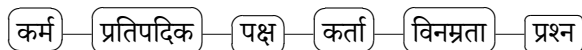

प्रश्न २. नियमहरू

1. वाक्य संरचना: (Ta) (O) V (S) (Ta ऋणात्मक प्रश्नका लागि प्रयोग गरिन्छ।)

2. क्रिया संरचना:

• कर्म:

प्रतिपदिक ... सुरु हुन्छ	C	V
प्रथम पुरुष एकवचन	ka-	k-
द्वितीय पुरुष एकवचन	i-	dʒ-
तृतीय पुरुष एकवचन	∅-	∅-

(C = व्यञ्जन, V = स्वर)

• पक्ष:

{	-∅		‘...-यो’
{	-si		‘...-सकेको थियो’
{	-he	यदि प्रतिपदिक -aमा टुङ्गिन्छ भने	‘...-दै थियो’
{	-ahe	अन्यथा	

• कर्ता: द्वितीय पुरुष एकवचन -i, तृतीय पुरुष एकवचन -a।

• विनम्रता: -tʃe

– विपरित लिङ्गका वयस्कहरूसँग कुराकानी गर्दा प्रयोग गरिन्छ।

– पुरुषहरूका हकमा अपवाद लागू हुन्छ: उक्त शब्दको अंश ज्वाइ/ससुरासँग कुरा गर्दा प्रयोगमा आउँछ।

• प्रश्न: $\begin{cases} -na & \text{थनात्मक प्रश्न} \\ -ne & \text{ऋणात्मक प्रश्न} \end{cases}$

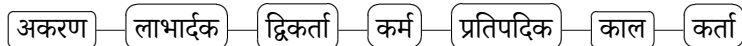
3. e → i / __a (त्यसको अर्थ पछिपट्टि a आयो भने e लाई i मा लगिन्छ।)

उत्तरहरू

1. एउटा कालो चापुचिन बाँदरले मलाई भन्यो।
2. के एउटा लाटकोसेरे बाँदरले महिलालाई भेट्दै थियो?
3. के उसले मान्छेलाई खोजिसकेको थिएन?
4. सबै पुरुष, त्यसको अर्थ Manoel, Hwāa, Fwerisi, Tçūki र Fwaboro।
5. सबै महिला, त्यसको अर्थ Lomaj, Marja, Isabeli र Marata।
6. Tçūki, Fwaboro र Manoel।
7. Etoe kuretiahiatçena
8. Dʒesenetaatçe kati
9. Katça ariahiatçe
10. Ibiانا

प्रश्न ३. नियमहरू

1. क्रिया संरचना:

- अकरण: *tee-*

- लाभार्दक ('... लागि'):

	एकवचन	बहुवचन
प्रथम पुरुष	<i>na-</i>	<i>niya-</i>
द्वितीय पुरुष	<i>ka-</i>	<i>kiya-</i>
तृतीय पुरुष	<i>ya-</i>	—

- द्विकर्ता: *aa-*

- कर्म:

	एकवचन	बहुवचन
प्रथम पुरुष	<i>na-</i>	<i>ne-</i>
द्वितीय पुरुष	<i>ka-</i>	<i>ke-</i>
तृतीय पुरुष	<i>e-</i>	<i>e-</i>
पारस्परिक	<i>aka-</i>	

- काल:

$$\begin{cases} -p & \text{भूत (}\neq\text{ आज)} \\ -g & \text{भूत (आज)} \end{cases}$$

- कर्ता:

	एकवचन	बहुवचन
प्रथम पुरुष	<i>-a</i>	<i>-e</i>
द्वितीय पुरुष	<i>-e</i>	<i>-aa</i>
तृतीय पुरुष	<i>-i</i>	<i>-ai</i>

2. क्रियाको अर्थ:

	अकर्मक	सकर्मक	पारस्परिक
<i>mee</i>	आउनु	ल्याउनु	—
<i>doo</i>	—	हेर्नु	भेट्नु
<i>bukai</i>	—	बचाउनु	एकअर्कालाई बचाउनु
<i>dokai</i>	—	बोक्नु	—
<i>wagee</i>	—	—	लड्नु

उत्तरहरू

- (a) 13. *aameepai* — उनीहरू दुबै आए।
 14. *teekedoogi* — उसले आज तपाईंहरूलाई देखेन।
 15. *naaameegaa* — तपाईं दुबै आज मेरा लागि आउनुभयो।
 16. *teenadokaipaa* — तपाईंहरूले मलाई बोक्नुभएन।
- (b) 17. तपाईंले आज उनीहरूलाई देख्नुभयो। — *edooge*
 18. म आज उसका लागि आइन। — *teeyameega*
 19. तपाईं दुबैले उसको हाम्रा लागि देख्नुभयो। — *niyaaaedoopaa*
 20. उनीहरूले एकअर्कालाई बचाए। — *akabukaipai*
- (c) 21. *kameepi* — (1) उसले तपाईंलाई ल्यायो; (2) ऊ तपाईंका लागि आयो।
 22. *edoope* — (1) तपाईंले उसको देख्नुभयो; (2) तपाईंले उनीहरूलाई देख्नुभयो; (3) हामीले उसको देख्यौं; (4) हामीले उनीहरूलाई देख्यौं।

प्रश्न ४. नियमहरू

1. क्रिया धातुहरू: *g-d-l* — बढ्नु; *z-k-n* — बुढो हुनु; *kh-l* — खानु; *h-v* — माया गर्नु; *g-n-v* — चोर्नु; *k(∼x)-t-v* — लेख्नु; *b-t-l* — लजाउनु; *sh-m-r* — रक्षा गर्नु।

2.	धातु	→	सामान्य	→	सघन	→	प्रेरणार्थक	→	आफूवाचक
	<i>p-'l</i>	→	<i>pa'al</i>	→	<i>pi'el</i>	→	<i>hif'il</i>	→	<i>hitpa'el</i>
	$(C_1)-C_2-C_3$	→	$(C_1)aC_2aC_3$	→	$(C_1)iC_2eC_3$	→	$hi(C_1)C_2iC_3$	→	$hit(C_1)aC_2eC_3$

3. पुरुष र लिङ्ग:

- कर्ता = प्रथम पुरुष: $V_\omega \rightarrow a$; प्रत्यय-*ti*।
- कर्ता = द्वितीय पुरुष पुरुष: $V_\omega \rightarrow a$; प्रत्यय-*ta*।
- कर्ता = द्वितीय पुरुष स्त्री: $V_\omega \rightarrow a$; प्रत्यय-*t*।
- कर्ता = तृतीय पुरुष स्त्री: $V_\omega (\neq i) \rightarrow a$; प्रत्यय-*a*।

(V_ω = अन्तिम स्वर)

उत्तरहरू

- (a) 1. म हुकैं। — *gadalti*
 2. उसले (कसै)लाई माया गरी। — *ahava*
 3. ऊ हुकी। — *gadala*
 4. मैले (कुनै कुरा) पुनः लेखें। — *kitavti*
 5. तपाईं(पुरुष) बुढो हुनुभयो। — *zakanta*
 6. उसले (कुनै चिज) बारम्बार चोर्‍यो। — *ginev*
 7. तपाईंले(महिला) (कसै)लाई होच्याउनुभयो। — *bitalt*
 8. तपाईंले(महिला) (कसैसँग) पत्राचार गर्नुभयो। — *hitxatavt*
 9. उसले (कुनै कुरा) लेखी। — *katava*
 10. ऊ (केही) हुक्यो। — *higdil*
 11. तपाईंले(पुरुष) (कसै)लाई ख्वाउनुभयो। — *hikhalta*
 12. उसले (कुनै चिज)को तस्करीमा संलग्न भई। — *higniva*
 13. उसले आफैंलाई लज्जित पाऱ्यो। — *hitbatel*
 14. मैले (कुनै चिज)को दृढतापूर्वक रक्षा गरें। — *shimarti*
- (b) *zakan* — ऊ बुढो भयो।
katav — उसले (कुनै कुरा) लेख्यो।
hitshamara — उसले आफैंको रक्षा गरी।
ganavt — तपाईंले(महिला) (कुनै चिज) चोर्नुभयो।
- (c) 15. मैले (कुनै कुरा) लेखें। — *katavti*
 16. तपाईंले(पुरुष) (कसै)लाई लज्जित पार्नुभयो। — *batal*
 17. उसले (कसै)लाई फेरि माया गरी। — *hitahev*

प्रश्न ५.

- (a)
1. ärän मानिसहरू
 2. bīčdī उसले काट्यो
 3. köñül मुटु
 4. otuz तिस
 5. qayan खगन
 6. tizligig घुँडा हुने, शक्तिशाली चाहिँ

- (b) = ölägäm, ölägim, ölgäm, ölgüm, ölügäm, ölügüm, ülägäm, ülägim, ülgäm, ülgüm, ülügäm, ülügüm.

- (c) 1. पुरानो तुर्केली लिपि दायौँबाट बायौँतिर लेखिन्छ।
2. “अग्र” र “पश्च” व्यञ्जन अक्षरहरू:

आसन्न स्वरहरू	b	n	t	d	s	r	l	y	k/q	g/ɣ
अग्र (ä/i/ö/ü)									 (k)	 (g)
पश्च (a/ī/o/u)									 (q)	 (ɣ)

 (m), (z), (č), (š) र (ŋ) को अग्र/पश्च अक्षरचिन्ह जोडी छैन।

3. स्वरहरू लेख्ने नियमहरू (+: लेखिएको, -: लेखिएनन्):

स्वरहरू	अक्षर	(1)	(2)	(3)	(4)
a/ä		-	+	-	-
ī/i		+	+	-	+
o/u		+	+	+	-
ö/ü		+	+	+	-

- (1) शब्दमा पहिलो स्वर;
- (2) शब्दान्त;
- (3) अन्यस्थान, a/ä/ī/i पछि;
- (4) अन्यस्थान, o/ö/u/ü पछि।

4. अक्षर संरचना (C = व्यञ्जन, V = स्वर):

- पहिलो अक्षर: (C)V(C)
- अन्यस्थान: CV(C)

5. गोलित निम्न स्वरहरू o र ö पहिलो अक्षरमा मात्र देखापर्छ।